

PANORAMA

11 NOVEMBER 1943 - No. 23

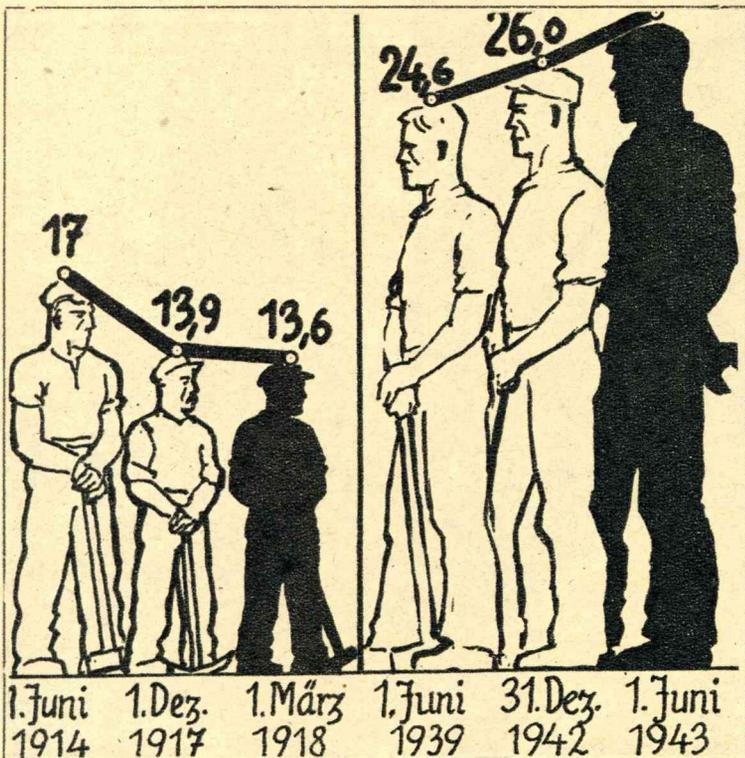
LOSSE NUMMERS 16 CENT

HERFSTSTORM
Teekening Mander

EEN STATISTISCHE VERGELIJKING

van Duitslands arbeidskrachten en die zijner bondgenooten in den eersten en tweeden wereldoorlog met die hunner tegenstanders

Het aantal arbeiders en employés in den eersten wereldoorlog: het oude rijksgebied in miljoenen. Vervolgens in den tweeden wereldoorlog: tegenwoordig rijksgebied zonder Protectoraat en Generaal-Gouvernement.

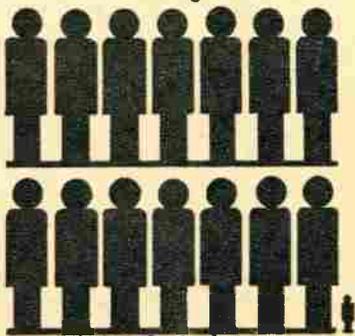
Menschenreservoir in den eersten wereldoorlog: bij Duitsland en zijn bondgenooten Oostenrijk-Hongarije, Bulgarije en Turkije 136 miljoen; bij hun tegenstanders 1422 miljoen in Europa, Azië, Afrika, Amerika en Australië. Verhouding 1:10. — Menschenmateriaal in den tweeden wereldoorlog: bij de As in Europa 350 miljoen; bij Japan 500 miljoen, totaal 850 miljoen. Bij hun tegenstanders 1100 miljoen. Midden- en Zuid-Amerika en nog niet geëxploiteerde koloniale gebieden inbegrepen. Verhouding 9:11 (1 figuur = 100 miljoen mensen).

Menschenreservoir im ersten Weltkrieg

bei Deutschland

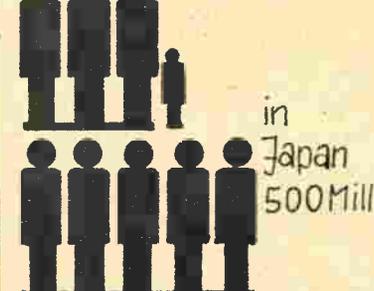
bei seinen Gegnern

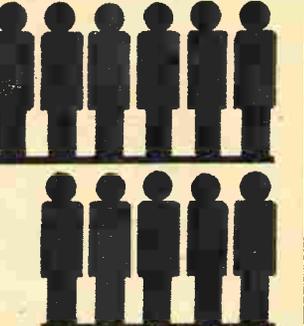
Verhältnis
1:10

Menschenreservoir im zweiten Weltkrieg

bei der Achse in Europa
350 Mill.

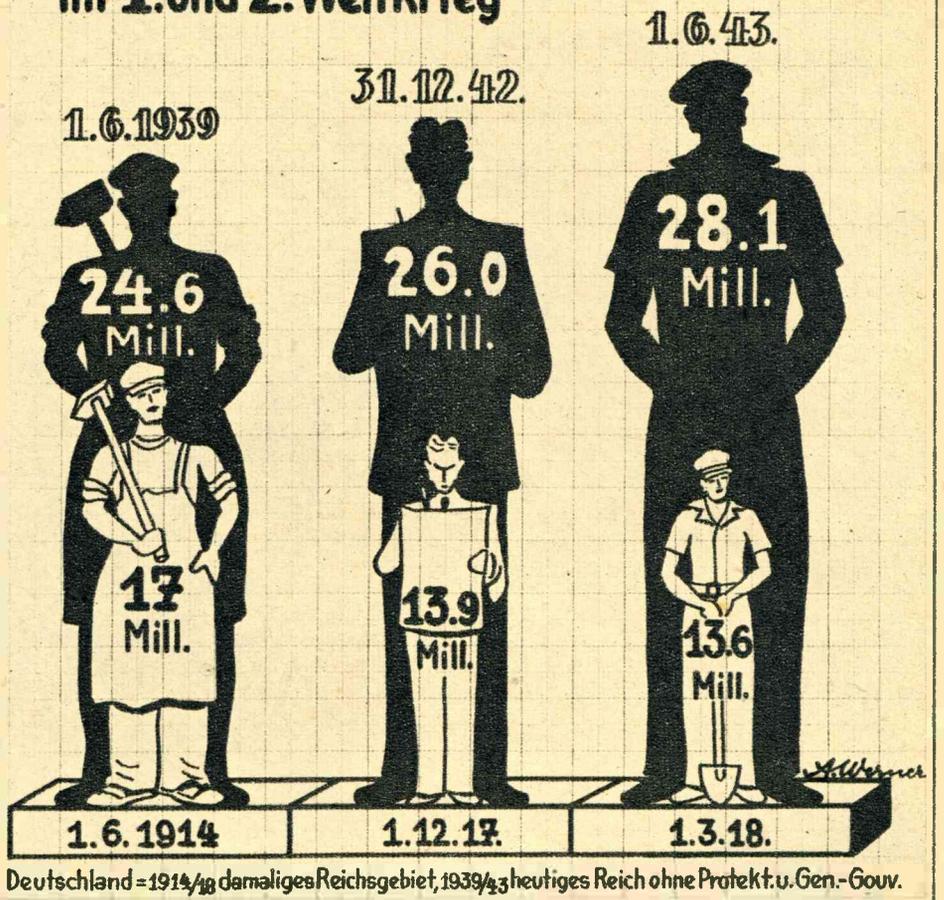
bei seinen Gegnern

Verhältnis 9:11

1 Figur = 100 Millionen Menschen

Arbeiter und Angestellte in Deutschland im 1. und 2. Weltkrieg

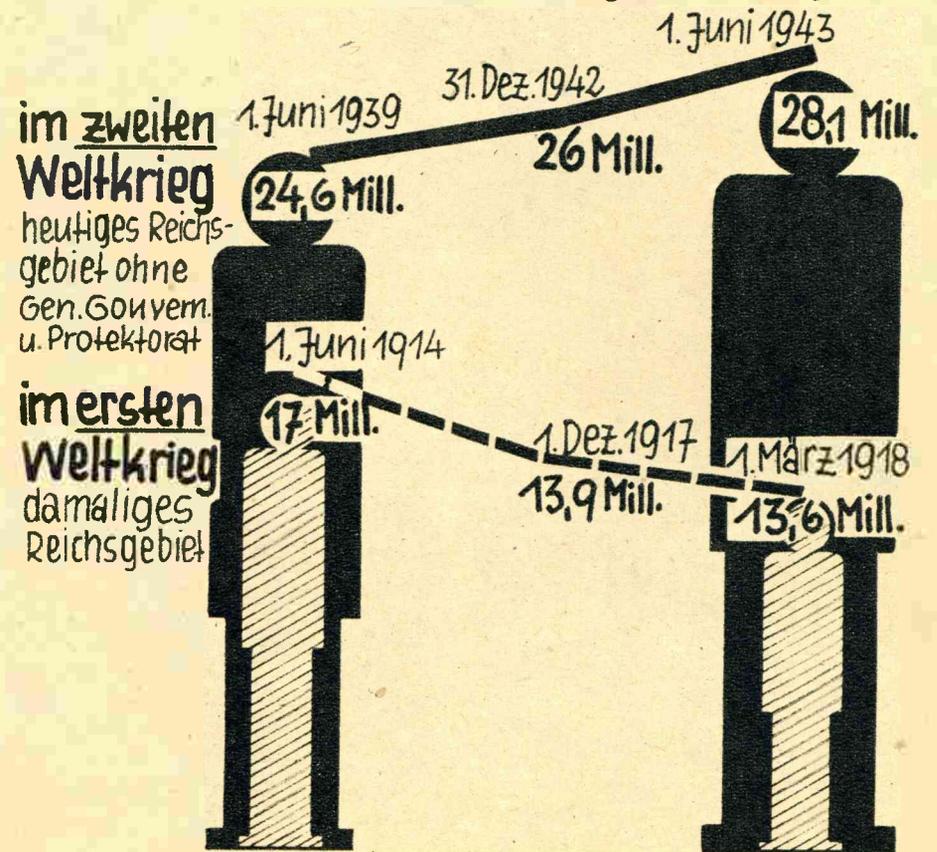

Arbeiders en employés in Duitsland in den eersten en tweeden wereldoorlog. Duitsland = 1914/18 toenmalig rijksgebied; 1939/43 het tegenwoordige Rijk zonder Protectoraat en Generaal-Gouvernement.

Arbeiders en employés in Duitsland (met inbegrip van buitenlandsche arbeidskrachten — zonder krijgsgevangenen). In den tweeden wereldoorlog (tegenwoordig rijksgebied zonder Protectoraat en Generaal-Gouvernement): 24,6 miljoen op 1 Juni 1939; 26 miljoen op 31 December 1942 en 28,1 miljoen op 1 Juni 1943. In den eersten wereldoorlog, toenmalig rijksgebied: 17 miljoen op 1 Juni 1914; 13,9 miljoen op 1 December 1917 en 13,6 miljoen op 1 Maart 1918. In het vierde jaar van den tweeden wereldoorlog bedraagt het aantal arbeidskrachten in Duitsland ver over het dubbele van het aantal in het vierde jaar van den eersten wereldoorlog.

Atlantic-Holland

Arbeiter und Angestellte in Deutschland (einschl. Ausländer — ohne Kriegsgefangene)

Im 4. Jahr des zweiten Weltkrieges beträgt die Zahl der Beschäftigten in Deutschland weit über das **Doppelte** wie im 4. Jahr des ersten Weltkrieges.

ZIELSVERWANTSCHAP

Een minuut lang staarde hij naar het half-verveloos uithangbord van de dorps-herberg. Twijfelachtig in zijn handpalmen wrijvend, terwijl zijn lippen de dronken dooreenliggende letters spelden: „De rustende Jager”. Daarna keek hij door het raam en tastte in zijn vestzakje, als om zichzelf gerust te stellen. Vervolgens drukte hij de deurklink naar beneden en stapte de gelagkamer binnen.

Hij zocht een hoekplaatsje uit en ging zoo voorzichtig zitten, alsof hij het voor het eerst van zijn leven deed. Zijn pet legde hij naast zich neer, hij veegde zich het gelaat af met een nieuwen, blauwgeranden zakdoek, sloeg zijn benen over elkaar, doch strekte ze onmiddellijk daarop weer naast elkaar uit. Met een diepen zuucht van verlichting wachtte hij op de komende dingen.

Zijn gezicht en manier van optreden deden veronderstellen, dat hij een hard leven achter den rug had. Hij was vrij gezet en vaalbleek alsof hij in duisternis was opgegroeid. Het had er trouwens veel van weg, dat hij zich eveneens in het donker had gekleed, want zijn vest was verkeerd dichtgeknoopt en zijn das zat slordig. Zijn schoenen waren nieuw en hadden dikke zolen. Om zijn uitstekende ooren groeiden de haren als gras rondom paddenstoelen en het scheen, dat er een meer dan normaal aantal tanden in zijn mond stond. Zijn neus kon het best worden vergeleken met dien van een beroepsbokser of — wilt ge het anders — het had er allen schijn van, dat dit lichaamsdeel, toen het nog kneedbaar was, tot een wanstaltige figuur was vervormd.

Zijn handen waren wellicht de belangwekkendste lichaamsdeelen, waarmede hij was begiftigd. Zij waren fijn van vorm, doch slecht onderhouden. Littekens en stroopnagels wezen op zwaar werk, dat er mede was verricht. Zij waren abnormaal beweeglijk, speelden soms met elkaar of betastten het tafelloppervlak, doch vaker nog imiteerden zij de vleugelslagen van het vinkje, dat in een kooi boven het buffet hing. Het was, alsof hij met zijn handen alle gedachten wilde uitdrukken, die hij niet onder woorden kon brengen.

In 't begin merkte hij den vogel niet op. Het vallen van zaad uit het bakje riep ten laatste zijn aandacht naar de koperblinkende kooi. Het vinkje zat ineengedoken op het aangekoekte zandlaagje en werkte met zijn vleugels, als wilde het op zwakke wijze in herinnering brengen, dat deze een bepaalde bestemming hadden. Mogelijk werd het verontrust door droomen van lang geleden vluchten tusssen het groen en het blauw van aarde en hemel.

De bezoeker floot onmuzikaal, doch met goede bedoelingen. Het vogeltje richtte zijn spleet-kraallogjes naar hem toe en bracht een sehor geluid voort. Hij voelde het aan als een persoonlijk verwijt, stond op en liep naar de kooi. Met den ernst van een dokter gluurde hij door de tralies naar binnen, floot nogmaals en mompelde aanmoedigende woordjes. De vink had blijkbaar geen reden een menschelijke stem te vereenzelvigen met vriendelijkheid en zijn eenig antwoord was een wanhopig fladderen der vleugels. Uitgeput kwam het beestje weer op het vuile zand neer, het kloppen van het hartje was door de veeren heen te zien.

De man keek teleurgesteld, zijn zelfvertrouwen wankelde. Een hem plotseling invallende gedachte deed hem in zijn zak grijpen. Zijn hand kwam er met een korstje brood uit te voorschijn. Hij stopte het door de tralies en noodigde den vink vroolijk tot het feestmaal uit: „Val aan, ouwe jongen, je diner staat opgediend!”

Het vogeltje hipte naderbij, pikte blindelings, ontdekte de waarheid van zijn woorden en viel met hernieuwde gretigheid aan. De bezoeker keek met tintelend enthousiasme toe. Zoo verliet hij hem in het schouwspel, dat hij opschrok, toen een vrouwenstem hem vroeg wat hij wenschte. De waardin was mager en had een hard gezicht, zag hij. Zij stond voor hem en droogde haar roode waschhands aan haar schort af.

„Een glas bier,” bestelde hij kort. Terwijl zij het bruine vocht uit de kraan liet stroomen, keek hij haar van ter zijde aan en wreef zijn handpalmen tegen elkaar. Met een nerveuzen glimlach waagde hij een opmerking: „n Aardig vogeltje hebt u daar.” Hij wees met zijn duim naar boven. De waardin richtte zich op en schoof hem het glas bier toe.

„Dat is 't zeker, meneer, het is een vink. Een beetje lusteloos vandaag, dat hebben ze af en toe...” Zij floot schril, alsof zij een hond riep, doch de vink reageerde er niet op. „Morgen is ie beslist weer opgeknaapt. Mijn lievelingsvogel, een vink...”

De bezoeker knikte nadrukkelijk. „Zijn oogen staan een beetje vreemd, is 't niet?” vroeg hij en voegde er vergoelijkend aan toe: „Misschien de warmte...”

„O nee, dat doet 't 'm niet,” zei de waardin minachtend. Met een soort gegrom lichtte zij het kooitje van den spijker en schudde het heen en weer, ten einde den vink te bewegen te gaan zingen. „Ziet u? Hij is blind, dat is 't 'm. Vinken worden altijd blind gemaakt, dan zingen ze mooier. Je prikt ze met 'n roodgloeiende naald in de oogen, net alsof je een bes doorprikte. Ze voelen het heelemaal niet. Het geeft een geweldig verschil met zingen...”

„Voelen ze het niet?!” De bezoeker kon niet verbaasder zijn geweest, als zijn tanden plotseling waren gesmolten. De woorden bleven hem in den mond steken. Hij streek met zijn hand over zijn kin, zichtbaar van streek. De waardin porde met haar vinger in de kooi en hij deinsde terug, evenals het vogeltje. In zijn vestzakje tastend, bracht hij een geldstuk te voorschijn. Het zonk in de roode handpalm als in een kwal en de waardin verliet hem een oogenblik. Hij staarde dof voor zich uit: „Arm beest,” mompelde hij.

Met bevende hand pakte hij het glas op en dronk. Doch het bier smaakte hem niet en hij schoof het opzij. Met zijn vinger teekende hij onregelmatige figuren op de toonbank, besluiteloos, naar het scheen. Bij het zien van de terugkeerende waardin kwam hij tot een conclusie. „Een dubbeltje terug,” glimlachte zij, zelfvoldaan. De bezoeker staarde haar aan, klopte op zijn vestzakje en boog zich over de toonbank. „Hebt u idee dien vink te verkoopen?” vroeg hij benauwd. „Lieve help, dat is een heele vraag, om zoo opeens te beantwoorden.”

Met langzame bewegingen trok de waardin een speld uit het haar en krabde haar hoofd met de punt daarvan, terwijl zij den bezoeker in gedachten aankeek. Zij stond te overwegen of dit de man kon zijn, met wien zij een goed zaakje kon doen. Op het sehorre geklingel van de deurbel keerde de bezoeker zich om. Een groote man met een zandkleurigen knevel, het uniform dragend van een gevangenebewaarder, trad de gelagkamer binnen. Hij scheen het vertrek met zijn aanwezigheid te vullen.

De vrouw keek ook in de richting van den nieuwgekomenen en glimlachte weer. „Goedenmiddag, Meesters,” snerpte zij. „Kom er eens bij... deze meneer wil mijn vink koopen, met kooi en al. Wat moet ik er voor vragen, denk je?”

De man kwam langzaam naderbij. Zijn pet stond ferm in zijn oogen. „Je vink koopen?” herhaalde hij. De eerste bezoeker wendde zijn oogen van den nieuwen gast verontschuldigend naar het vogeltje. Onwillekeurig was hij recht op gaan staan, een oogenblik ten minste, daarna scheen hij ineen te zakken. Een zielige stortvloed van woorden kwam over zijn lippen:

„Het komt er niet op aan... het heeft geen zin... neem me niet kwalijk... Het spijt me, dat ik er over ben begonnen... Ik eh... ik geloof, dat ik maar ga... Let er maar niet op, het komt er niet op aan...”

Zijn pet tusssen zijn vingers verfrommeld, snelde hij de gelagkamer uit, zwaar loopend, zijn lompe schoenen bonzend op den vloer. In zijn oogen stond een wereld van afkeer te lezen, hij keek geen enkele maal om.

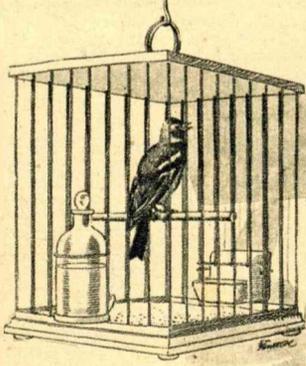
De waardin hijgde van ontsteltenis. De gevangenebewaarder haalde de schouders op en greep het glas bier, dat zij onderwijl automatisch had ingeschonken. Hij nam een diepe teug, zuchtte van genot en veegde zich met den achterkant van de hand het schuim van de lippen.

„Heb je ooit van je leven...” begon de waardin. De gevangenebewaarder schokschouderde nogmaals. „Vandaag pas vrijgekomen,” zei hij. „'t Is mij een raadsel, wat hij met een vogel zou moeten doen...”

H. V.

Om zijn uitstekende ooren groeiden de haren als gras rondom paddenstoelen.

Een beetje lusteloos vandaag. Teek. B. ten Hove

Een drietal vroolijke conductrices van een autobusonderneming, gereed om haar dagtaak te beginnen.

De vrouw in oorlogstijd

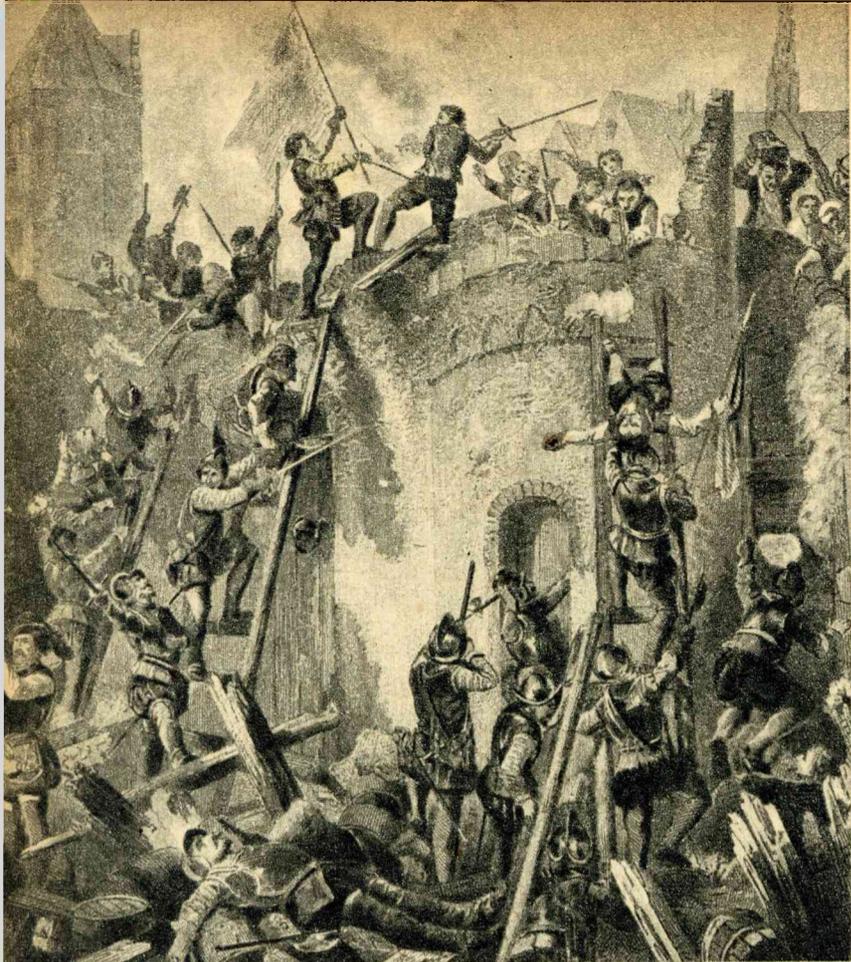
De vrouw in het bedrijfsleven. Een kijkje in een groote Nederlandsche schoenenfabriek.

In verschillende openbare diensten heeft de vrouw de plaats ingenomen van den man. De brievenbestelster is thans geen ongewone verschijning meer in onze steden.

Panorama-Valks, v. d. Wel en v. d. Randen

OUD-NEDERLANDSCHE N

Een moment tijdens de heldhante verdediging van Alkmaar, vanwaar in 1573 de victorie begon. De belegering duurde slechts kort, toch hebben de Alkmaarders in deze periode noodmunten moeten slaan.

Toen in 1572 de strijd der Nederlanden tegen Spanje begon en diens gevolg vele steden belegerd werden, raakte het economische leven dier plaatsen danig in de war. Niet alleen dat er door de afsluiting van de buitenwereld gebrek aan voedsel kwam, maar er heerschte vooral ook heel gauw gebrek aan geld. Vooral de overheid had met dit laatste te kampen, de inkomsten werden immers minder en de uitgaven groot, omdat de kosten van de verdediging geheel uit de stedelijke kas bestreden werden. Om zich nu toch het noodige geld te verschaffen werden noodmunten vervaardigd, die uiteraard alleen in de eigen stad geldig waren. Een op het eerste gezicht voor den modernen mensch tamelijk lastige beperking, die echter in die tijden niet gevoeld werd, want in de eerste plaats kon toch niemand de stad uit of in en in de tweede plaats was men aan een zekere wanorde in het geldwezen gewend. Elk gewest, iedere vorst placht zelf geld te slaan, ja, tot in de achttiende eeuw gaven steden zoals Kampen, Deventer, Zwolle, Nijmegen en Groningen haar eigen munten uit, de zestiende-eeuw keek dus niet verwonderd als hij plotseling weer een nieuwe muntsoort in zijn buidel vond. Als de stad of het gewest, waar het geldstuk vandaan kwam, maar crediet had bij de kooplieden, dan werd het gaarne aanvaard en zoo was het ook met de noodmunten; men kon er in de stad voor koopen wat men wilde, aangenomen, dat het aanwezig was, en dat was voorloopig voldoende.

Het materiaal van de noodmunten was niet altijd even kostbaar. Men gebruikte zilver als dat in voldoende hoeveelheid aanwezig was, omdat het geld dan gemakkelijker geaccepteerd werd, maar men nam ook koper, tin of lood, ja zelfs samengeplakte schijfjes papier, afkomstig van de bladen van misboeken, zoals te Leiden bij het beleg van 1573-'74. Hoewel het strikt genomen geen Nederlandsch noodgeld was, vestigen wij de aandacht

Geld uit tafelzilver en papier van kerkboeken

op het noodige belegerd werd tafelzilver, b van Rauschen van Passau. Uit het be noodmunten steden tijden er na, zoove men zich tij noodgeld, da tijden voorbi als curiositeit. Men behoe merken, dat nogal te wen gevormd rui menhet st waarde in stu gegeven, som het beleg va teeken aang geldstuk sloe. Behalve tij Nederlands door Deventer tegen den b Lodewijk XI tijdens het b Breda beleeg een beleg. in 1590 in heroverde S maanden bel munten had ziet men Sp

Zesstuiversstuk uit Alkmaar, tijdens 't beleg. 1573

Stuk van vijftig stuivers van de stad Groningen, 1672.

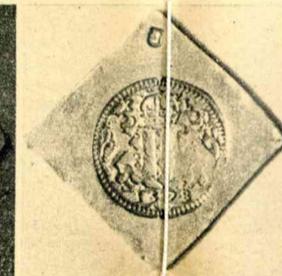
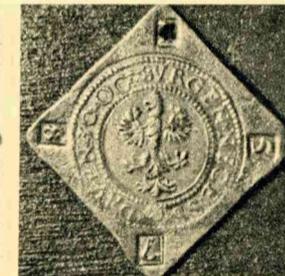
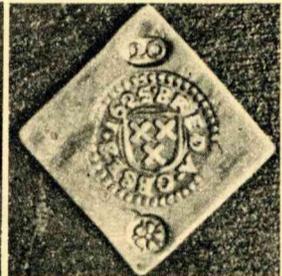
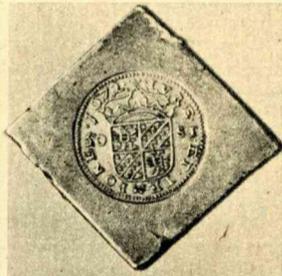
Een daalder uit het belegerde Kampen, 1672.

In 1625 werd te Breda deze noodmunt geslagen.

Middelburgsche noodmunt tijdens 't beleg in 1572.

Noodmunt van de stad Deventer uit 1578.

Noodmunten tijdens 't beleg van Amsterdam geslagen van het zilver uit de Nieuw

KONIJNEN HOUDEN

Wilt u de konijnen in leven houden, zorg dan voor een hok van behoorlijk formaat

is eenvoudig en voordelig, men moet echter weten „hoe”

(Van onzen veterinaire medewerker)

Het aantal konijnen, dat momenteel in ons land gehouden wordt, is geweldig groot en valt zelfs bij benadering niet vast te stellen. Deze groote animo voor de konijnenhouderij is zeer begrijpelijk, daar dit dier een smakelijken en goeden bout levert en daarenboven, wat voeding enzovoort betreft, maar zeer weinig eischen stelt. Het gevolg is dan ook dat iedereen, ook hij die vrijwel geen ervaring heeft, konijnen houdt en dat zelfs aan de geringe eischen van deze langooren in vele gevallen niet wordt voldaan. De gevolgen van dit laatste blijven niet uit en de keerzijde van de medaille is dat er een sterfte onder jonge en ook oudere konijnen heerscht, welke bepaald schrikwekkend te noemen is. Want ieder konijn dat ontijdig doodgaat betekent voor den eigenaar niet alleen het vervliegen van vele culinaire illusies, maar

bovendien vaak een groot geldelijk verlies en, wat in dezen tijd nog veel erger is, het verloren gaan van een extra-kwantum vleesch en vet.

Waarom is deze groote sterfte nu toe te schrijven? Natuurlijk aan het optreden van verschillende ziekten en aandoeningen, zal men zeggen. Zeer zeker, maar de grondoorzaak zit dieper en het is voor velen misschien hard om het te moeten hooren, maar deze ligt voor 90 % bij den eigenaar zelf en wel in de fouten, die deze uit onkunde of onachtzaamheid maakt bij de voeding en de verzorging. Deze fouten toch zijn het, welke direct of indirect het optreden van de verschillende gevreesde konijnenziekten en aandoeningen in de hand werken en dus de eigenlijke oorzaak zijn dat zoovele kostbare konijnenlevens in vaak enkele uren tijds een einde nemen.

Het is dan ook daarom, dat wij hier zeer in het kort op enkele dingen zullen wijzen die de voeding en de verzorging betreffen en van fundamenteel belang zijn voor succesvol konijnen houden.

In de eerste plaats dan de verzorging. Velen meenen, dat men een konijn maar in een klein hokje heeft te zetten

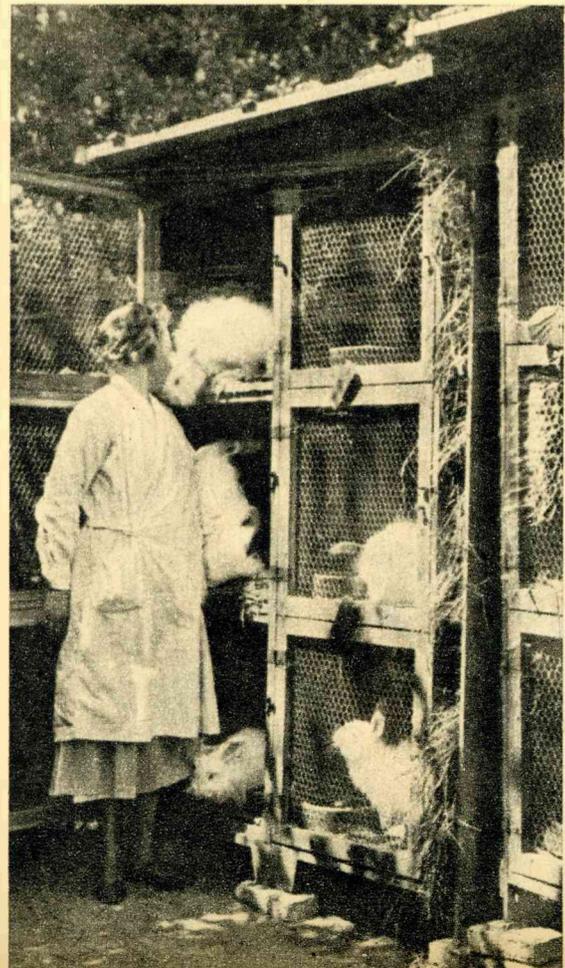
en het slechts wat koolbladeren of ander afval behoeft te geven om het groot en vet te krijgen en o, ja, ook wel eens het hok met schoonmaken als men er gelegenheid voor heeft.

Kijk, hier schuilt al een groote bron van fouten. Een konijn heeft, wil het gezond blijven, toch altijd wat lichaamsbeweging en dus een voldoende ruim hok noodig. Een bodemoppervlakte van 80 cm breedte en 60 cm diepte is wel het minimum voor een middelgroot konijn. Grootere dieren hebben nog meer ruimte noodig.

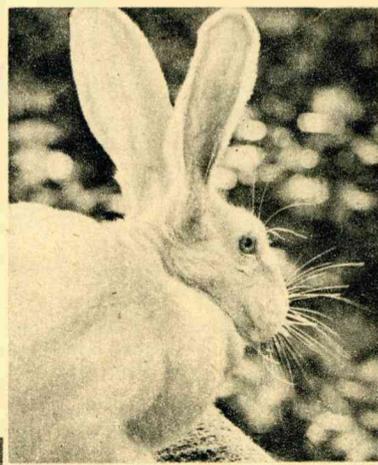
Een andere kwestie is die van de afwatering en het schoonhouden van het hok. Een oude beproefde methode is die van den naar achteren afhellenden bodem, waarbij de urine door een spleet in den achterwand wegvloeit en aldaar in een gootje wordt opgevangen en verder verzameld. Deze methode is oogenschijnlijk heel goed, maar heeft in de praktijk verschillende bezwaren. De spleet in den achterwand geraakt namelijk door stroo en mest gemakkelijk verstopt, zoodat het in het hok dan 'n natte en vieze geschiedenis wordt, vooral wanneer men weinig gelegenheid heeft om het

hok schoon te maken en de vochtige plekken i optreden van de e aan tienduizenden zeer in de hand deze ziekte komt vrijwel ieder konijn invloed van vocht len. Daarom, pas daardoor al spoed het hok. Droogte eerste vereishte!

Zeer aan te bevelen te houden op een g „dubbeltjesgaas”. I direct buiten hun be meer aanrichten. B bodem een lade me kent dit een gro schoonmaken van Kan men om de het aanbrengen v maak dan het hok schoon en verwijde alle natte plekken. van turfstrooisel ze zeer veel vocht kar ven bedekt men he Een andere bron De doorsnee-konijn algemeen veel te ve eenmaal, dat dit h

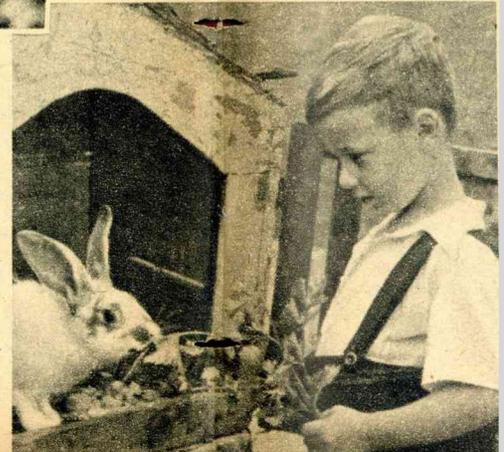
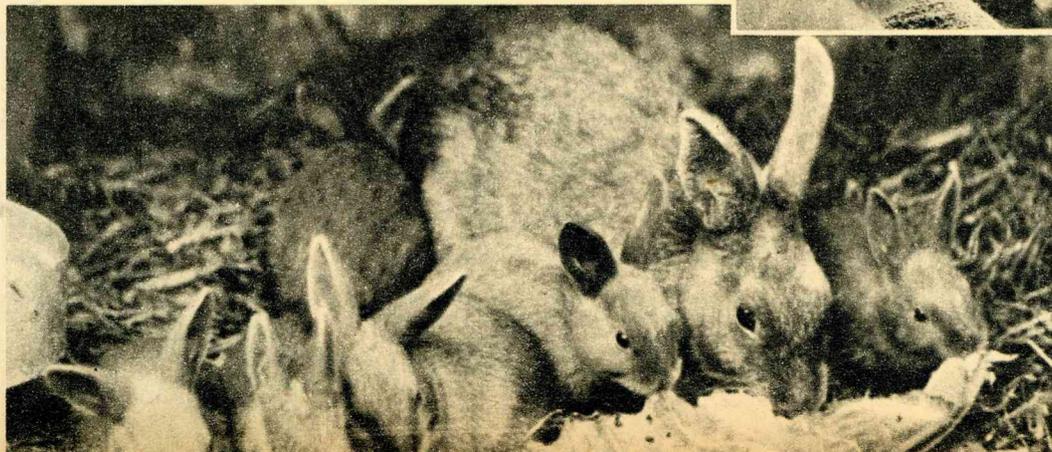
Een konijn eet graag koolbladeren, maar behalve dit groenvoer moeten de dieren ook een hoeveelheid droogvoer hebben: erwten- of boonestroo. Ook gekookte aardappelschillen zijn goed voedsel

Een fraai exemplaar.

Panorama archief

Het voeren van de konijnen moet met het noodige overleg gebeuren.

LANDSCHE NOODMUNTEN

tafelzilver en kerkboeken

op het noodgeld van Gulik, dat in 1610 door prins Maurits belegerd werd, welk geld men sloeg uit brokstukken van tafelsilver, bezit van den vestingcommandant Johann von Rauschenberg en van aartshertog Leopold, bisschop van Passau en Straatsburg.

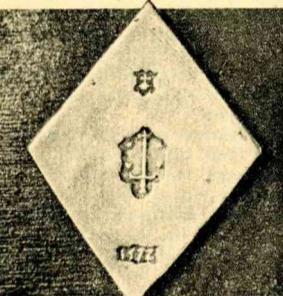
Uit het bovenstaande blijkt reeds, dat het slaan van noodmunten geenszins een „voorrecht“ der Hollandse steden tijdens den tachtigjarigen oorlog was. Er voor en er na, zoowel binnenslands als in het buitenland, hielp men zich tijdelijk uit den nood door het uitgeven van noodgeld, dat, merkwaardigerwijze, nadat de benarde tijden voorbij waren, dikwijls een hogere waarde kreeg als curiositeit dan het ooit als „echt“ geld had bezeten.

Men behoeft niet nauwlettend te kijken om op te merken, dat de afwerking van de noodmunten gewoonlijk nogal te wenschen overliet, vaak was het een vrij ruw gevormd ruitvormig of vierkant stuk metaal, waarin men het stadswapen had geslagen. Het jaartal, de waarde in stuivers, de naam van de stad waren soms aangegeven, soms ook niet. In de Haarsche munten van het beleg van 1572-1573 vindt men een zilvermids- teeken aangebracht van den ambachtsman, die het geldstuk sloeg.

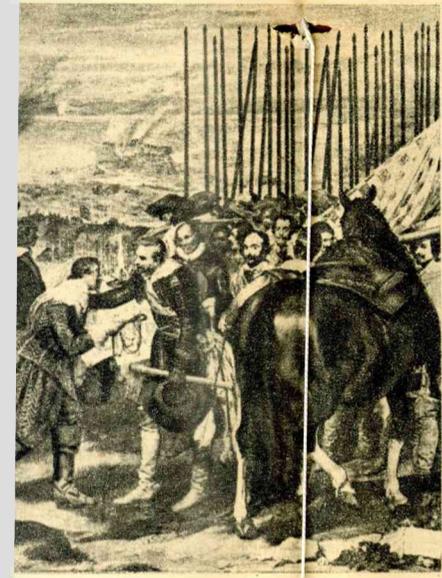
Behalve tijdens den tachtigjarigen oorlog werden door Nederlandsche steden nog noodmunten geslagen in 1672 door Deventer, Kampen en Groningen tijdens den strijd tegen den bisschop van Munster als bondgenoot van Lodewijk XIV van Frankrijk, en in 1794 door Maastricht tijdens het beleg van de Franschen.

Noodmunt van vijf stuivers, tijdens het beleg van Leiden (1574) geslagen uit het papier van kerkboeken.

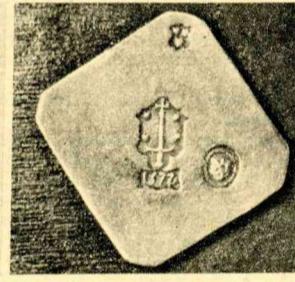
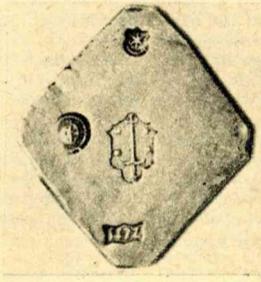
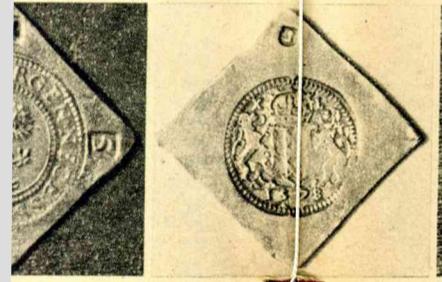

Ruitvormige en vierkante noodmunten, tijdens het beleg van Haarlem (1572) geslagen van het zilver der burgers om het garnizoen te betalen.

Noodmunten, tijdens 't beleg van Amsterdam (1578) geslagen van het zilver uit de Nieuwe Kerk.

Breda beleefde in den Spaanschen tijd meermalen een beleg. Nadat het vermaarde turfschip de stad in 1590 in handen van prins Maurits had gebracht, heroverde Spinola in 1625 Breda, dat toen negen maanden belegerd was en reeds enkele keeren noodmunten had geslagen. Op nevenstaand schilderij ziet men Spinola de sleutels van Breda aanvaarden.

slechts wat koolbladeren of ander afval te geven om het groot en vet te en o, ja, ook wel eens het hok moet maken als men er gelegenheid voor heeft. hier schuilt al een groote bron van. Een konijn heeft, wil het gezond blijven, tijd wat lichaamsbeweging en dus een ruime hok noodig. Een bodempopper van 80 cm breedte en 60 cm diepte het minimum voor een middelgroot. Grootere dieren hebben nog meer ruimte

hok schoon te maken. Dit nu is een bron van veel ellende, vooral bij jonge dieren, daar de vochtige plekken in de bodembedekking het optreden van de coccidiose, een ziekte waaraan tienduizenden dieren jaarlijks sneuvelen, zeer in de hand werken. De smetstof van deze ziekte komt namelijk in den mest van vrijwel ieder konijn voor en gaat zich onder invloed van vocht en warmte verder ontwikkelen. Daarom, pas op voor een vochtige en daardoor al spoedig broeiende mestlaag in het hok. Droogte en zindelijkheid zijn een eerste vereischte!

Zeer aan te bevelen is het daarom, de dieren te houden op een gaasbodem van zoogenaamd „dubbeltjesgaas“. De urine en de mest zijn dan direct buiten hun bereik en kunnen geen schade meer aanrichten. Brengt men onder dezen gaasbodem een lade met turfmoel aan, dan betekent dit een groote tijdsbesparing bij het schoonmaken van de hokken.

Kan men om de een of andere reden niet tot het aanbrengen van deze roosters overgaan, maak dan het hok minstens om de twee dagen schoon en verwijder zorgvuldig allen mest en alle natte plekken. In dit verband is 't gebruik van turfstrooisel zeer aan te bevelen, daar dit zeer veel vocht kan opslorpen. Tegen het stui- ven bedekt men het met een laagje stroo.

Een andere bron van ziekten is de voeding. De doorsnee-konijnenhouder voedert over het algemeen veel te veel groenvoer. Men denkt nu eenmaal, dat dit het aangewezen voedsel voor konijnen is en dan vooral al gras en koolbladeren.

Niets is minder waar. Een konijn heeft naast groenvoer ook behoefte aan een bepaalde hoeveelheid droogvoer en wel erwten- of boonestroo. De beste verhouding is half groenvoer, half droogvoer. Erwtenstroo wordt door velen geprefereerd, omdat het frischer blijft dan hooi, hetwelk, wanneer men het in een zak bewaart, al spoedig zijn frisschen, aangename geur verliest en dan door de dieren minder graag gegeten wordt. Natuurlijk moet het erwtenstroo

goed droog en niet muff of schimmelig zijn. Trouwens, dit laatste geldt voor alle voedermiddelen.

Dan hebben we de aardappelschillen. Velen voeren deze rauw. Dit is fout, men vermoordt er vele dieren mede. Aardappelschillen vormen een uitstekend voedsel, echter alléén gekookt. Men kan er dan tevens wat krachtvoer in den vorm van bijvoorbeeld grasmel doorheen stampen. Ook overgeschoten etensresten kunnen op deze wijze productief gemaakt worden.

Wat het groenvoer betreft, gras en koolbladeren hebben vooral in het najaar geen groote voedingswaarde. Zij bevatten in hoofdzaak water. Bij te veel voeren er van treden dan ook allerlei darmstoringen op. Geef den dieren daarnaast allerlei onkruidplanten als brandnetels (even gedroogd branden zij niet meer), weegbree, hoefblad, melde, herderstaschje, kweek, muur, enzovoort. Voor vergiftige planten behoeft men niet zoo bezorgd te zijn, daar de dieren deze, wanneer zij over ander voer beschikken, wel laten liggen.

Ook verschillende knolgewassen als peen, voederbieten en allerlei knolsoorten zijn uitstekend, echter met mate gevoerd en te zamen met droogvoer. Rotte en bedorven plekken moet men bij het groenvoer altijd ruim uitsnijden of verwijderen, terwijl men vooral in het najaar en den winter op moet passen voor bevroren voedsel. Dit dient, alvorens het gevoerd wordt, geheel ontdooid te zijn.

Denk er verder om, dat groenvoer nooit op een hoop bewaard mag worden. Het gaat dan, ook in het najaar, al spoedig broeien en zelfs licht gebroeid voer kan funeste gevolgen voor de dieren hebben. Daarom moet groenvoer steeds uitgespreid bewaard worden en moet men niet meer verzamelen dan voor direct gebruik. Nat groen is, in tegenstelling met de onder konijnenhouders verbreide meening, onschadelijk. Het moet echter direct gevoerd en niet bewaard worden.

Ten slotte nog dit. Konijnen hebben evenals alle andere dieren drinken noodig, en zeer zeker wanneer zij droogvoer krijgen. Zet echter niet voortdurend een drinkbak in het hok, want dat geeft een natten boel en droogte is in het konijnenhok een eerste vereischte. Laat de dieren daarom eenmaal daags even drinken en verwijder den bak dan weer. Door het drinken zullen zij beter profijt van hun voedsel hebben en dus beter groeien, terwijl het optreden van verstoppen en andere spijsverteringsstoornissen er door wordt tegengegaan.

Een fraai exemplaar. Het voeren van de konijnen moet met het noodige overleg gebeuren.

Panorama archief

GERT JAN'S KRITIEKE JAAR....

Vervolgroman door Elisabeth van Noordt

KORTE INHOUD VAN HET VOORAFGAANDE: Gert Jan van den Bergh, de jonge, wilskrachtige boer, heeft na het overlijden van zijn vader de leiding op zich genomen van de Overijssche boerderij de Wilgenhoeve. Hij woont daar met zijn moeder, zijn zuster Tine en zijn broer Niek. Deze laatste vertelt hem, dat zijn vroeger speelgenootje Thea, de dochter van den overleden burgemeester, die nu een heele dame is geworden, met haar tante op de naburige huize de Hulsthoef is teruggekomen voor een zomervacantie. Al spoedig ontmoet hij haar en zij voeren een kort gesprek, dat maar half in den smaak valt van den jongen boer. Later ergert Thea hem, doordat zij boomen laat kappen voor den aanleg van een tennisbaan. Toch leven er in zijn hart ook mildere gevoelens voor zijn vroeger speelgenootje, dat hij thans bij het graf van haar vader ontmoet. Den volgenden dag gaat hij een veeziekte aangeven. Op den weg stuift hem een auto voorbij, waarin Thea zit. Even verderop rijdt ze door de brugleuning te water! Gert Jan redt haar en haar metgezel. De knecht Joost, die altijd dronken is, fietste vóór den auto en veroorzaakte 't ongeval. Gert Jan zant den knecht in diens huize de les lezen en ontslaat hem. Enkele dagen later wordt Gert Jan ziek. Natte kleeren en opwinding veroorzaakten een begin van longontsteking. Als hij aan de heterende hand is, krijgt hij onverwacht bezoek. Thea staat vóór hem en bedankt hem voor haar redding van een wissel verdrinkingdood. Het gesprek, dat zij voeren, brengt hen niet nader tot elkaar. Na vier weken is Gert Jan hersteld; zijn eerste gang is naar de Gouden Roos. Rietje, de dochter van den waard, heeft voor hem genegenheid opgevat, welke door den jongen boer wordt aanvaard, echter meer voor afleiding dan uit liefde. Op de boerderij teruggekeerd, wordt Gert Jan geroepen bij zijn broer Niek, die door een ongeluk is getroffen. Hij helpt zijn broer en zit daarna vermoed te peenzin langs den weg, in de nabijheid van de Wilgenhoeve. Daar vindt Thea hem en nu gebeurt het onverwachte: zij bekenen elkaar hun genegenheid en liefde! Nu komt de wraakzieke Joost aan Thea vertellen, dat Gert Jan een liefje op nahoudt: Rietje uit de Gouden Roos!

Een toeval, dat het juist Gert Jan's naam is, die door den schrijver van dat gedichtje gebruikt werd...? Nu ja, die naam komt immers in deze streek zooveel voor, en het heeft eigenlijk niets te beteekenen. Maar hijzelf, is hij zo? Beteekent een vrouw voor hem niets meer dan een koe, die heel gemakkelijk door een andere vervangen kan worden? Heeft hij werkelijk iets te maken met dat meisje uit dat café, of is dat ook maar een praatje, zooals er in kleine dorpjes zooveel rondgaan, omdat de menschen niets anders hebben om over te praten?

Ze gooit haar hoofd achterover en lacht spottend in zichzelf.

Wat kan het je schelen, Thea, zoolang jij zelf maar overal buiten staat? Jou kan immers niets gebeuren, als je dezen Gert Jan buiten je leven sluit, en zorgt dat hij er nooit, maar dan ook nooit meer in komt. Wees verstandig, meisje en als je hem weerziet, gedraag je dan zoo, dat hij het niet waagt, je ooit te herinneren aan wat dezen middag gebeurd is...

De dagen van dezen nazomer zijn koel en zonnig, en de dahlias bloeien in de dorps-tuintjes in een bonte verscheidenheid van kleuren als een afscheid van den zomer onder de laag neervallende zomestrallen. Octobergloed, die met een waas van weemoed over boomen en struiken schijnt te hangen, en in brons en goud een laatste tinteling van het feest van dezen zomer doet ondergaan aan den mensch die daarvoor gevoelig is.

Voor Gert Jan zijn deze weken een marteling geweest. Wel heeft hij getracht, door van den morgen tot den avond bezig te zijn en geen minuut verloren te laten gaan, alle naargeestige gedachten op den achtergrond te schuiven, maar dit lukt niet altijd. Niek is nog steeds in het ziekenhuis, en nu het winterkoren gezaaid moet worden en alle handen broodnoodig zijn, is het bijna onmogelijk tijdig klaar te komen. Den zwarten hengst, waaraan hij zoo gehecht was, heeft hij moeten verkopen om de kosten van het ziekenhuis te kunnen betalen. Soms wordt hij wanhopig en vraagt zich af, waarom toch alles hem tegenloopt, terwijl hij zich met al de kracht die in hem is aan zijn werk geeft, en niets anders verlangt dan dat het goed mag gaan...

In deze dagen leert hij voor 't eerst Evert goed kennen en waardeeren. De stille jongen, nog altijd wat verlegen, pakt alles aan, nu Niek er niet is, die hem door zijn dollen grappen soms afleidde van den ernst van het werk. Hij en Tineke verzetten zooveel, dat Gert Jan zich soms verwonderd afvraagt, of het werkelijk nog bijna kinderen zijn. Tineke is achttien, de jongen nauwelijks twintig. Soms gaat zijn verstolen blik naar deze twee menschen, die oogenchijnlijk onverschillig voor elkaar aan tafel zitten, en dan is het hem bijna onmogelijk te gelooven, dat hij Evert eens betrapt heeft, terwijl hij Tineke wilde kussen... Aeh, dat was immers maar kinderspel, had moeder gezegd, en moeder had verstand van die dingen. Hij, Gert Jan, bederft altijd alles, hij heeft geen begrip van liefde, he, maakt hem bang, en hij wil er ook niet meer van weten. Soms, als dat vreemde verlangen naar een mensch die hem begrijpt te sterk wordt, zoekt hij Rietje nog wel eens op, en wandelt met haar langs stille weggetjes of langs den oever van het kanaal, waar ze hem toestaat haar te kussen, zonder dat er tusschen hen ooit van liefde gesproken wordt... Hij weet niet, of ze iets van hem verwacht, en het kan hem ook niet schelen. In zijn mannelijk egoïsme weet hij maar één ding: dat hij gek zou worden als er niet ten minste één mensch was, die koesterend zijn hoofd tegen zich aan trekt en zachte, troostende woorden tegen hem zegt...

Maar nu, eindelijk, kijkt Niek dan toch thuis-komen. De dokter zegt, dat de arm vooreerst nog wat stijf zal zijn, want er zijn een paar pezen gescheurd, en heelemaal zooals vroeger zal Niek ook wel nooit meer leven. Hij heeft een achok gekregen, die hem zijn liden lang bij zal blijven, en met zijn zorgeloze vroolijkheid is het voorgoed gedaan.

Ze bemerken het allemaal, als hij pas weer aan tafel zit en tracht te doen, als was hij nooit weg geweest. Hij vraagt naar allerlei, wat tijdens zijn afwezigheid gebeurd is, maar vermijdt het zorgvuldig over zijn ongeval te praten. En Gert Jan doet precies eender, hij weet dat Niek niets liever wil dan dat vreeselijke moment vergeten en vooral niet beklagd worden. Maar als hij het vleesch voor hem snijdt, omdat de jongen zoo stuntelt met zijn linkerhand, zet hij zijn tanden op elkaar. Zoo'n jongen toch — hij houdt zich krancig. En hij, zou hij dan minder zijn, en zich er onder laten krijgen?

Als de zon ondergaat staat Gert Jan in de deuropening en kijkt naar de lucht. Groote, zilverig omrande wolken jagen langs den hemel, die van een loodkleurig grijs is, en er beginnen al een paar regendruppels te vallen.

„Dat wordt boos weer,“ zegt Niek, die bij hem komt staan. Uit gewoonte wrijft hij langs zijn gewonden arm. De zuster in het ziekenhuis heeft hem gezegd, dat hij telkens, wanneer hij in de gelegenheid is, dien arm maar een beetje moet masseren, dan zal op den duur de stijfheid wel voor een groot deel verdwijnen.

„Ja,“ zegt Gert Jan, en zijn blik wordt bezorgder, als hij de zware donderkoppen waarneemt die zich in het westen verzamelen. Voor den boer is onweer iets anders dan voor den stedeling, die, opgenomen in een wirwar van huizen, in den bliksem geen groter gevaar ziet dan in het oversteken voor een elektrische tram. Maar buiten op het land, waar ieder hoog obstakel de bliksemstralen aantrekt, kan één enkele lichtflits beslissend zijn voor den oorst van een heel jaar.

Samen gaan zij de stallen langs. De koeien zijn nog buiten, nu het weer zoo lang zacht blijft en de nachtvorsten op zich laten wachten. Maar de zware werkpaarden, die morgen al vroeg bij de hand moeten zijn, staan met gebogen koppen in het warme stroo, dat seherp ruikt naar hun uitwaseming en mest.

Heerlijk is het, weer thuis te zijn. Niek's oogen glanzen, zijn lichaam is gespannen, als bereid tot den strijd die hem wacht, den eeuwig strijd om het bestaan. Hij kijkt zijn broer aan en voor 't eerst is er weer die oolijke tinteling in zijn oogen, die Gert Jan zoo lang gemist heeft.

„Als je 't met zoo'n vleugellam jong als ik nog aandurf, laat me dan morgen maar direct weer beginnen...“

„Morgen? Geen sprake van... Een paar weken rusten moet je zeker nog, heeft de dokter gezegd.“

„De dokter is een oud wijf. Als ik morgen zeg, bedoel ik niet de volgende week. En houd je nu maar niet zoo straf, want in je hart ben je verdraaid blij, dat ik er weer ben, nu je al die weken niemand had, om eens flink tegen uit te razen...“

„En Evert en Maarten dan?“ vraagt Gert Jan, en glimlacht.

„Dat zijn vreemden en daar moet je voorzichtig mee zijn. Maar eigen verdraagt veel van eigen...“ zegt Niek slim.

„Misschien zal Evert niet zoo heel lang een vreemde meer zijn.“ zegt Gert Jan peinzend.

„Tineke?“ vraagt Niek, en grinnikt dan: „Waar heeft die meid zin in... Dat jog is nauwelijks in staat alleen te loopen.“

VERVOLG OP BLADZIJDE 7

Een oude japon, waar niets meer mee te beginnen was, werd door vaardige vingers omgetoeverd in dit flatteuze dopje.

Een hoed moet W STAAN

Wat kan een hoed toch veel doen! Of hij nu mooi, aardig of wel grappig is, in de meeste gevallen fleurt ons toilet er in niet onbeduidende mate door op. Dat zoo'n hoed vóór alles moet „staan“ is echter een factor, waar men helaas nogal eens geen rekening mede houdt. En dat is toch werkelijk hoofdzaak. Niet alleen recht van voren gezien, maar evengoed en profiel, om nog maar niet eens te spreken over het effect dat een hoofddeksel uit de verte maakt.

Vandaar dan ook dat het aan te bevelen is om bij het koopen van een nieuw exemplaar ook eens een flink eind van den spiegel te gaan staan. Ten slotte is het voor

schaaarsch is, zien we meer dan ooit fluweelen dopjes, die eventueel uitstekend te maken zijn uit een oude jurk. Als garnering winnen veeren in verschillende soorten het, terwijl voor den gekleeden hoed ook graag voiletule gebruikt wordt. Tevens werkt men veel met kant en bont. Hoe schaaarscher het materiaal, des te grooter de fantasie der modiste, die van allerlei oude hoeden en ook lapjes gewoontlijk nog wel iets aardigs weet te maken.

AWA-Recla 2, Haenchen-DV-Recla 1.

Alleen heel jonge meisjes kunnen zich zulke achter op het hoofd te dragen hoeden veroorloven.

IETS ANDERS IN PLAATS VAN SOEP

MACARONI IN SCHELLEN (4 personen)

100 gram macaroni, plm. ½ liter water, 7 gram zout, ui, foelie, 2 laurierbladeren, 25 gram boter, 1 uitje, ½ theelepel kerrie, ½ theelepel paprika, een scheutje tomatenpuree.

Breek de macaroni in stukjes van ongeveer 4-5 cm lengte. Breng het water met het zout, een schijfje ui, wat foelie en de laurierbladeren aan de kook. Wasch de macaroni in koud water, voeg haar bij de kokende vloeistof en laat haar gaar worden in plm. 20 minuten. Giet het kookvocht van de macaroni en verwijder de kruiden. Smelt de boter, fruit hierin eerst het gesnipperde uitje bruin, voeg er dan de kerrie en de paprika aan toe. Laat de macaroni in dit mengsel gedurende 5 minuten smoren onder af en toe omroeren, voeg er desgewenscht een scheutje tomatenpuree aan toe. Dien het gerecht in schellen op.

BOONENSOUFFLÉ (4 personen)

200 gram boonen (witte of bruine), 25 gram boter, 1 uitje, een theelepel gedroogd boonenkruid, 2 bouillonblokjes, zout, 3 eetlepels eiwitpoeder, water, desverkiezend wat paneermeel, wat boter.

Wash de boonen, laat ze een nacht in ruim water weken. Breng ze den volgenden dag in het weekwater aan de kook. Wrijf de boonen, wanneer ze gaar zijn, door een zeef. Smelt de boter, fruit hierin den gesnipperden ui, het boonenkruid en de fijngemaakte bouillonblokjes. Voeg dit mengsel bij de boonenpuree. Maak het geheel op smaak met zout. Klop het eiwitpoeder, dat met de op de verpakking voorgeschreven hoeveelheid water tot een papje is aangemaakt, met een garde flink stijf. Sep het schuim zoo luchtig mogelijk door de puree. Dien het gerecht in een vuurvast schotel op.

Bestrooi de puree desgewenscht met paneermeel, leg er een paar klontjes boter op en laat het gerecht daarna in een heeten oven vlug bruin worden. Dien het gerecht direct uit den oven op, om zakken van het eiwit te voorkomen.

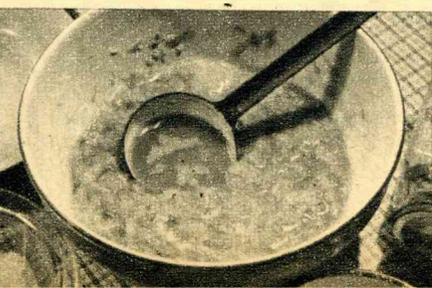
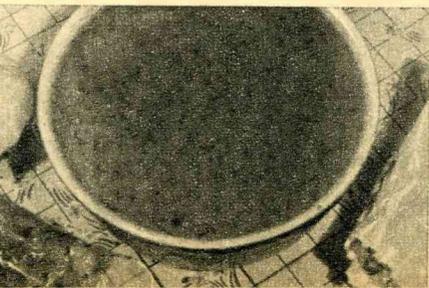
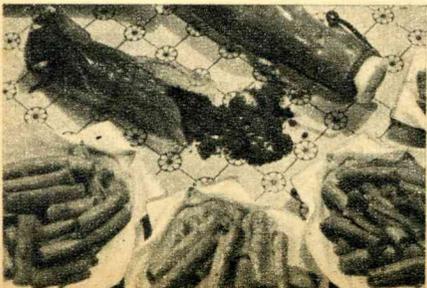
AARDAPPELKOEKJES (4 personen)

300 gram aardappelen, 2 lepels bloem, zout, peper, 1 ui, boter. Schil de aardappelen, wasch en rasp ze daarna. Vermeng ze met de bloem, en peper en zout naar smaak. Roer er ook den geraspten of gesnipperden ui door. Smelt een beetje boter in de koekenpan, bak van het beslag dunne koekjes aan beide kanten bruin. Leg ze dakpansgewijze op een verwarmden schotel. Dien ze zoo vlug mogelijk op om te voorkomen, dat de koekjes slap worden.

De bereiding van de macaronischellen is heel eenvoudig.

De boonenpuree wordt luchtig gemaakt door haar met stijfgeslagen imitatie-eiwit te vermengen.

Van het beslag bakken we zeer dunne koekjes. Panoramastudio 6

VAN TWEE RESTJES WOL

Gebreide Jongenstrui, leeftijd drie jaar

Dat we allerlei restjes wol nog productief kunnen maken, bewijst bijgaand ontwerpje, waarvoor we slechts 100 gram grijze en 50 gram blauwe uitgehaalde koordwol gebruikten. Verdere benodigdheden zijn: 2 aluminium breinaalden met knop no. 3, 6 knopen en 1 haaknaald no. 3.

Het ruggand: Met de grijze wol zetten we 60 st. op de naald, waarboven we voor den boord 20 naalden afwisselend 2 r. verdr., 2 av. breien (r. boven r. en av. boven av.).

21e naald: r., terwijl we gelijktijdig 2 st. breien uit den 2en en iederen daaropvolgenden 4en st. (75 st.)

22e naald: av. (eveneens met de grijze wol).

De volgende naalden breien we steeds in tricotsteek (heengaande naalden r. en teruggaande naalden av.), terwijl we afwisselend 4 naalden met de grijze en 2 naalden met de blauwe wol breien.

Hebben we in totaal 80 naalden gebreid, dan kanten we voor de beide armgaten aan het begin van de 2 volgende naalden 5 st., aan het begin van de 2 daaropvolgende naalden 2 st., en aan het begin van de 2 dan volgende naalden 1 st. af. Boven de 59 st., die we nu nog op de naald hebben, blijven we steeds in tricotsteek breien. Voor de schouders kanten we nu aan het begin van de 121e, 122e, 123e en 124e naald 6 st., en aan het begin van de 125e en 126e naald 7 st. af. De 21 st., die we nu nog op de naald hebben staan, kanten we bij de volgende naald in eens af voor den hals.

Het voorpand breien we geheel op dezelfde wijze als het ruggand tot we in totaal 108 naalden hebben. Bij de 109e naald breien we slechts de helft van het aantal st., de overige st. rijgen we zoalang op een draad. Boven de st., die we nu op de naald hebben staan, breien we eerst de linkerschouderhelft af.

Voor den hals minderen we aan het begin van de teruggaande naalden achtereenvolgens 4 st., 3 st., 2 st. en 2 maal 1 st. We breien nu nog 4 naalden zonder minderen, waarna we voor den schouder aan het begin van de dan volgende teruggaande naalden 2 maal 6 st. en 1 maal 7 st. afkanten.

De st., die we op een draad hadden geregen, nemen we nu weer op de naald en breien hierboven de rechterschouderhelft op dezelfde doch tegengestelde wijze; we minderen dus nu voor den hals aan het begin van de heengaande naalden, terwijl we voor den schouder aan het begin van de teruggaande naalden minderen.

Het mouwtje: We beginnen aan den kop, zetten met de grijze wol 12 st. op de naald en breien hierboven steeds in tricotsteek, terwijl we ook nu weer steeds afwisselend 4 naalden met de grijze en 2 naalden met de blauwe wol breien. Gelijktijdig zetten we er aan het einde van iedere naald 2 st. bij op, tot we in totaal 64 st. op de naald hebben (26 naalden). Aan het begin en einde van de 31e, 35e, 41e, 47e, 53e, 59e, 65e, 71e, 77e, 83e, 89e en 95e naald breien we 2 st. te zamen. Boven de 40 st., die we nu nog op de naald hebben, breien we steeds in hetzelfde patroon tot we in totaal 100 naalden hebben; vervolgens breien we met de grijze wol nog 12 naalden afwisselend 2 r., 2 av. (r. boven r. en av. boven av.), waarna we afkanten.

We persen nu de verschillende deelen onder een vochtigen doek heel luchtig op, waarna we ze in elkaar naaien. Den linkerschoudernaad laten we open voor de sluiting; langs de achterzijde hiervan haken we 4 toeren vasten voor het belegstukje, waarop we later de knoopjes naaien.

We nemen nu langs den halskant (eveneens langs den halskant van het belegstukje) 56 st. op, waarboven we met de grijze wol 26 naalden afwisselend 2 r., 2 av. breien (r. boven r. en av. boven av.), waarna we losjes afkanten. We slaan nu den boord dubbel en bevestigen aan de achterzijde de knoopjes, die we op het belegstukje naaien en op den boord door laten loopen. Langs de voorzijde haken we 6 lusjes voor de sluiting.

Het gebruik van ammonia

Donkergekleurd goed kunnen we ongeveer twaalf uur weken in water met een scheut ammonia. Daarna spoelen we het in schoon water. Over het algemeen zullen we het daarna niet meer hoeven te wasschen, zoodat we zeep kunnen sparen.

Voor het bleeken van witte wol gebruikten we 'n oplossing van 2 dl waterstofsulfoxide 3% per liter water. Om het bleekproces te bespoedigen voegen we er een scheutje ammonia aan toe.

GOEDE RAAD IS NIET DUUR

Gekookte maïs.

Ten gerieve van onze abonne's mej. v. d. V. te Roermond, mevr. v. G. te Amsterdam en mevr. T. te Haarlem laten wij hieronder de bewerking voor gekookte maïs volgen: outdoe de maïs van de bladeren, leg de kolven in kokend water en breng de maïs aan de kook. Laat ze in plm. vijftien minuten gaarkoken, neem de kolven uit het vocht, leg ze op een verwarmden schotel, strooi er wat fijn zout op en dien ze op met gesmolten boter.

De witte vacht

kan mevr. St. te St. Nicolaasga reinigen door haar schoon te maken met een papje van magnesia en tetra. Zoodra de vloeistof verdampst is, borstelt u het overtollige poeder weg.

„Daar zou je je in vergissen. Toen jij weg was...”

„Deed hij alles beter dan ik...” Niek's stem klinkt spijtig.

„O neen, maar hij wist er aardig wat van te maken. 'k Hoefde hem maar weinig te zeggen, en hij was altijd op tijd klaar...”

„Jammer, dat hij van zoo'n geringe komaf is. Zijn vader is een keuterboertje ergens uit de buurt van Hardenberg. Een Groninger, geloof ik, in ieder geval een van die kolonisten...”

In Niek's stem klinkt al de verachting van den geboren Overijselaar voor de lui, die uit andere provincies naar de ontginningen worden gestuurd. Op die menschen is wel niets aan te merken, ze zijn ijverig en vol initiatief, iets waaraan het den oorspronkelijken bewoners van die streek wel eens ontbreekt, maar toch blijven die hen altijd als een soort indringers beschouwen.

En daarom is Niek verwonderd, als Gert Jan ongewoon zachtmoedig zegt:

„Wat doet het er toe, wat zijn vader is? Hijzelf is een man waard op de boerderij, en daar komt het ten slotte op aan...”

„Zeg eens, wat scheelt jou? Je hebt toch geen spook gezien, terwijl ik weg was? Je bent zoo...” hij had willen zeggen: zoetsappig, maar dat lijkt hem toch wel wat al te sterk uitgedrukt voor iemand als Gert Jan, en dus maakt hij er maar van: „je bent zoo... veranderd, sinds ik je voor 't laatst meemaakte...”

„Kan wel...” Gert Jan zegt het onverschillig, terwijl hij de staldeur sluit en er den grendel op doet met meer kracht dan beslist noodzakelijk is. In de verte rommelt de donder en de hemel is zwart als inkt.

„Laten we naar binnen gaan,” zegt hij. „Er zal straks een flink buitje vallen, en het hooi is goed afgedekt, dus valt er hier niets meer te doen.”

Als altijd volgt Niek hem in den voet, een kleine speelsche terrier achter een grooten Deensechen dog, denkt hij zelf, en grinnikt tevreden.

Ze zitten binnen om de groote tafel, moeder met haar breiwerk, Tineke met een stelletje sokken van Niek, die noodig gestopt moeten worden. Gert Jan verdiept zich in de Provinciale Overijselsche en Zwolsche Courant en Niek en Evert voeren fluisterend een gesprek, dat hoofdzakelijk over zijn ervaringen in het ziekenhuis gaat, waar de zusters klaarblijkelijk niet veel anders te doen hadden dan hem om strijd te verwennen. De gordijnen zijn gesloten en de geelomkapte ouderwetsche lamp brandt met een zacht, weldadig schijnsel, dat hen allen bijeen schijnt te houden in een sterken band. Buiten gust de regen neer en nu en dan verbreekt een ratelende donderslag de stilte of snijdt een verblindend wit licht door een spleet van het gordijn. Dan zijn ze allen een moment stil en wachten op den volgenden slag.

„'k Geloof dat het afdrijft,” zegt Gert Jan, als er een paar minuten voorbij zijn gegaan zonder dat er een slag gevallen is. Maar juist als hij dat heeft gezegd, klinkt een dreunende slag gevolgd door een langaangehouden gerinkel van brekend glas. Tineke, die in de keuken aan het koffiezetten is, komt binnen, spierwit, en zegt, terwijl de grond nog onder hun voeten schijnt te dreunen:

„'t Is ergens ingeslagen, op de Hulsthof misschien. 't Flitste zoo hevig, dat het in de keuken wel helder dag scheen en de lucht ziet heelemaal rood daarbuiten.”

In een oogenblik verdringen ze zich allemaal in de keuken en staren door het raam, dat over het weiland uitziet. Daarachter ligt een smal weggetje en dan volgt een strook bosch. Van hieruit kan je het kleine, rustieke torentje zien, dat boven de boomen uitsteekt. Nu stijgt daar een zwarte rookkolom op, en een geelrood schijnsel flikkert tusschen de boomen.

„Er is brand daarginds,” Niek zegt het kalm, en hij kijkt naar Gert Jan, in afwachting van diens plannen. Natuurlijk is het burenplicht elkander bij te staan in den nood, en hij verwacht, dat Gert Jan nu wel dadelijk in de kleeren zal schieten om er heen te gaan. Maar een onverklaarbare aarzeling schijnt zijn broer tegen te houden. Hij staat daar en staart voor zich uit, en als Niek het niet beter wist, zou hij zeggen dat hij een soort tweestrijd doormaakt. Maar als Niek hem aanstoot, en, terwijl de anderen zich in allerlei gissingen verdiepen, zegt: „Kom, wij gaan er heen, niet?” schijnt Gert Jan uit een droom te ontwaken. Hij gaat naar de deel en pakt daar zijn ouden leeren jekker. Samen met Niek, die zich ondertusschen ook van een afdoende kleedingstuk heeft voorzien in den vorm van een afgedankte soldatenjas, gaan ze naar buiten.

De regen is opgehouden, maar van de glimmend-natte boomen lekken groote druppels op hen neer. Hun voeten soppen in het diepe karrespoor, en de modderbrij blijft in dikke klonten aan hun klompen hangen. Als ze den grooten weg naderen, bemerkten ze aan de drukte, dat er al alarm geslagen is. En bij de Hulsthof zelf is het een dringen van opgewonden volk, spuitgasten en waterdragers, waar ze met moeite doorheen komen.

De brandslangen zijn te kort, de rivier is te ver af. Er moeten nieuwe slangen ingeschakeld worden, en dat kost tijd. Vlammen slaan uit de ramen van de bovenste verdieping, in hun onmiddellijke nabijheid staat wat opgestapeld

meubilair, dat inderhaast uit het huis gehaald is. Nog steeds zijn mannen bezig af en aan te loopen om allerlei dingen te redden. De bewoners hebben blijkbaar het huis tijds verlaten, er is ten minste geen enkel teeken, dat er op wijst, dat er zich nog menschen daarbinnen bevinden.

Gert Jan staat te midden van een groep dorpelingen en hoort hun opgewonden verhalen aan. Hij zou graag willen helpen, maar er zijn reeds handen genoeg, en hij dringt zich niet op. Als hij den burgemeester in zijn auto ziet komen, weet hij, dat het waarschijnlijk als hoopeloos beschouwd kan worden, de Hulsthof nog te redden. Inderdaad slaan de vlammen reeds uit de benedenverdieping, de plafonds daarboven schijnen doorgebrand te zijn.

En dan ziet hij Thea, die naast den burgemeester staat. De vlammen beschijnen haar bleek gezicht en geven het een vreemde, bijna hovenaardschen gloed. Ze kijkt met een vastgesloten mond naar de vernieling van haar eigendom. En dan gliden haar oogen naar de meubelstukken in den tuin, die daar onder de druipende boomen staan en waar een paar mannen inderhaast een paar zeilen overheen hebben gegooid. Ze spreekt een paar woorden met den burgemeester en die knikt toestemmend. Gert Jan hoort hem iets zeggen. Hij verstaat de woorden: „Natuurlijk, bij mij in de schuur is voldoende plaats, en zoo noodig in de garage ook nog wel...”

Hij bijt zich op de lippen. Waarom is hij zoo dom geweest, daar niet dadelijk aan te denken? Als hij naar haar toe was gegaan en had gezegd: Laat alles, wat gered is, bij mij in een van de schuren zetten, ik zal er voor waken, dat er niets beschadigd wordt, dan had hij haar ten minste kunnen bewijzen, dat hij niets liever wilde dan haar op iedere manier, die mogelijk was, ter zijde te staan. Misschien kan hij het zelfs nu nog proberen...

Hij dringt zich door de menigte heen, tot hij vlak bij haar staat. De burgemeester is blijkbaar weggegaan om orders te geven, en Gert Jan vat al zijn moed bijeen en zegt:

„Ik zie, dat de lui de meeste dingen zoo maar buiten hebben gezet. Wanneer je niet weet, waar je er mee heen moet, dan kan je alles bij mij in de schuur laten zetten...”

„Neen, dank je.” Ze keert zich ternauwernood om. „De menschen weten al, waar het heen moet, en er zal verder wel niet veel meer te redden zijn. Gelukkig, dat iedereen er bijtijds uit was, anders zou je nog eens voor redder kunnen spelen...”

Ze weet niet, wat haar dringt tot deze haterlijke woorden, ze weet alleen, dat ze hem graag pijn zou willen doen, hem zou willen laten lijden, zooals zij na het vertrek van Joost heeft geleden. Als hij lust heeft, zich beminnelijk voor te doen, laat hij dat dan proberen bij dat meisje uit dat café, maar laat hij haar alsjeblieft met rust laten.

Zijn gezicht is heel bleek geworden, maar hij antwoordt niet. Samen kijken ze toe, hoe de vlammentongen de eene kamer na de andere aantasten en de spuitgasten tevergeefs proberen met een dunnen waterstraal het vuur te keeren. Er valt niets meer te redden van de Hulsthof, ze begripen het beiden. Het eens zoo trotsche gebouw is ten ondergang gedoemd...

Gert Jan aarzelt, of hij na de duidelijke afwimpeling van zijn aanbod nog verder zal gaan. Alles drijft hem, op dit moment zijn diensten aan te bieden, maar tegelijk vrees hij dat ze het zal beschouwen als een poging van zijn kant om zich in te dringen in haar wereld. Hij heeft zich afzijdig gehouden na dat oogenblik waarin hij zich vergeten heeft, omdat hij vast en zeker geloofde, dat hij haar niet waard is, dat ze zóó hoogverheven is boven hem als een trotsche spar boven een armzalig heidestruikje. Maar hij kan haar toch niet alleen laten, nu ze in moeilijkheden verkeert — dat zou toch onzinnig zijn...

„Wanneer je misschien niet dadelijk weet, waar je heen moet gaan, zal moeder je vannacht graag onderdak geven. En morgen kan je dan verder zien. We zijn er wel niet op ingericht om gasten te ontvangen, maar ik weet zeker, dat moeder het heerlijk zou vinden, als ze je helpen kon...”

Er ligt iets smeekends in zijn stem, iets, dat ze er nooit in gehoord heeft. Het is de oude, vertrouwde klank dien iedere vrouw herkent, de stem van den man die haar het meesterschap over zijn hart openbaart. Maar Thea wil niet hooren naar die stem, hoe ook haar eigen hart hunkert om toe te geven. Ze wil sterk zijn en Gert Jan uit haar leven sluiten en daardoor zal ze ook voorgoed eenzaam zijn. Hij is niet alleen een man, die in een heel andere wereld geboren is, hij houdt er ook begripen op na, die zij niet eerbiedigen kan. Het is, of zij weer de stem van Joost hoort, die zegt: „Maar ze heeft ook duiten, en daar letten de boeren hier altemet op, dat begrijpt u...”

Haar oogen kijken rustig en koel in de zijne, als ze zonder eenige verheffing van stem zegt: „Het spijt me, maar de burgemeester heeft mijn tante en mij reeds zijn huis aangeboden. En morgen vertrekken wij naar Den Haag. Voor het overige bedankt voor je vriendelijk aanbod.”

Dan keert ze zich om en is weg. En als Gert Jan even later naast Niek, die hem eindelijk heeft gevonden, op den weg loopt, heeft hij een gevoel, alsof hij een pak slaag heeft gehad.

Let bij Uw inkoop steeds op het **Indanthren-** etiket. Het waarborgt U onovertroffen wasch- en weerechtheid.

Nog steeds prima!

Wybert heeft nog al zijn goede eigenschappen. Wij leveren, wat mogelijk is: van tijd tot tijd zult U nog wel 'n doosje kunnen bemachtigen.

WYBERT

Swift

LIGA kindervoeding

Bij nat weer krijgt U spoedig vochtige, koude voeten, waardoor U zich 'n kou op het lijf kunt halen. Dat voorkomt VASENOL-Voetpoeder, want dit houdt de voeten warm, droog en krachtig.

Vasenol VOET-POEDER

Een wereldberoemd merke

TROPON

sinds 1897 het symbool van waardevolle geneesmiddelen en specialite's

TROPONWERKE · KOLN-MULHEIM

Tracteer opgroeiende kinderen op de lekkere versterkende

OPBOUW. CALCIUM-PEPERMUNT

10 cent per rol zonder bon. Beperkt verkrijgbaar. Vraag er geregeld om!

Moeder en Baby gebruiken voor een krachtig gestel geregeld

CALCIUM „10”

het smaaklooze **KALKKRACHTVOEDSEL**

50 ct. per doos. In tablet- en poedervorm.

Bij apothekers en erkende drogisten

PEPPERMINT AND PHARMACEUTIC WORKS E. J. VAN TIENEN VLAARDINGEN

PRODENT zorgt voor Uw gezondheid!

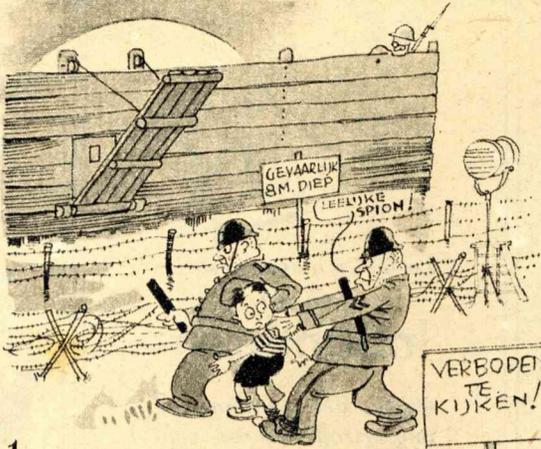
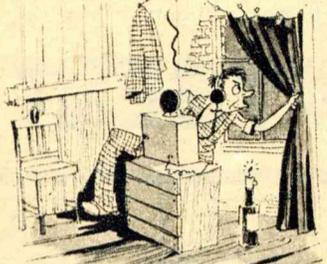
37 1/2 25 ct.

TOT LEERING ENDE VERMAECK!

Een geheim wapen!

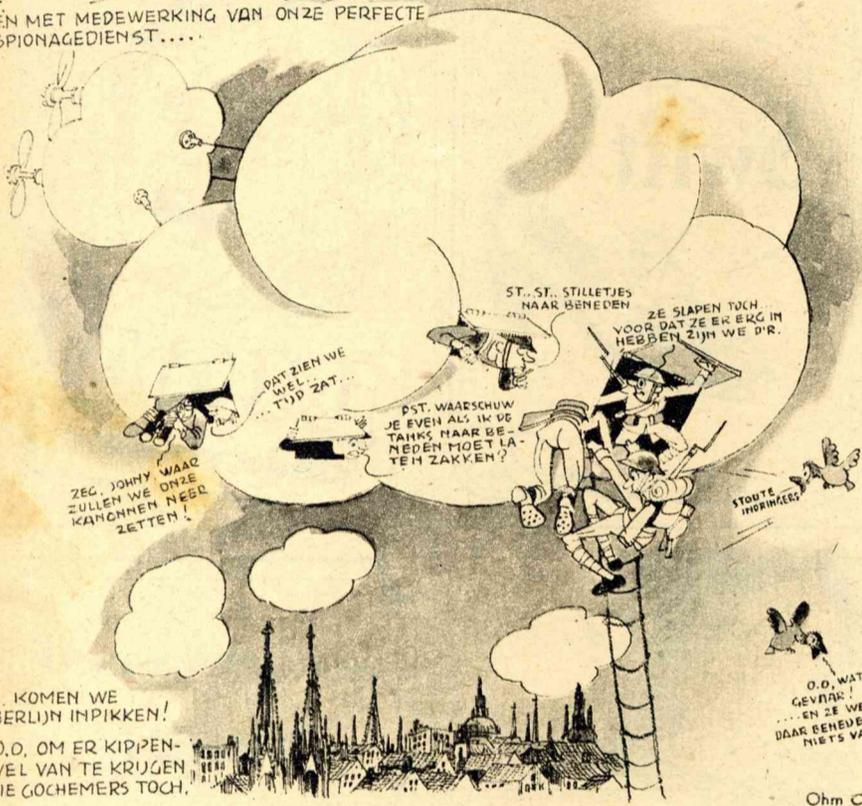
ZE HEBBEN DAAR IN LONDEN OOK NIET STIL GEZETEN! ZIJ HEBBEN EEN SOORT WOLK GEFABRICIEERD OM DAARMEE STIEKUM NAAR BERLIJN TE KOMEN, O.O.O. DIE SLIMME ENGELSCHEN TOCH!

MET LONDEN? • HIER GEHEIME ZENDER • SNEEL OVERKOMEN S.V.P. • BOVEN BERLIJN DONKER • GEEN MAAN •

1 "DAG EN NACHT WORDT DE GEHEIME WERKPLAATS BEWAAKT, GEEN SCHIJN VAN KANS DAT ER IETS VAN DOORLEKT" SCHRIJFT EEN LONDENS DAGBLAD...

2 EN MET MEDEWERKING VAN ONZE PERFECTE SPIONAGEDIENST....

3 ...KOMEN WE BERLIJN INPIKKEN!
O.O. OM ER KIPPEN-VEL VAN TE KRUGEN, DIE GOCHEMERS TOCH.

Ohm C.N.F.

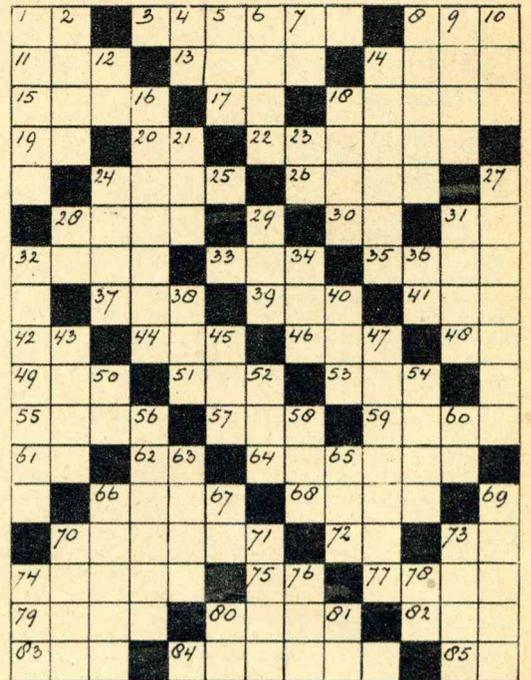
KRUISWOORD PUZZLE

HORIZONTAAL:

- 1 voornaamwoord
- 3 som
- 8 hierheen
- 11 lied
- 13 vogel
- 14 familielid
- 15 afkorting van dellicieus
- 17 tijdsbepaling
- 18 sober
- 19 telwoord
- 20 let wel
- 22 seizoen
- 24 godheid
- 26 grondregel
- 28 verwarde massa
- 30 familielid
- 31 losplaats
- 32 Javaansch dorp
- 33 speelgoed
- 35 gebak
- 37 hoop
- 39 oogenblik
- 41 voorzetsel
- 42 voornaamwoord
- 44 zuster
- 46 insect
- 48 soort onderwijs
- 49 Brabantsch dorp
- 51 insect
- 53 vreemde munt
- 55 metaal
- 57 metaal
- 59 zwarte
- 61 verfrissching
- 62 voegwoord
- 64 gave
- 66 coupe
- 68 betoog
- 70 schade
- 72 zangnoot
- 73 voornaamwoord
- 74 dwaler
- 75 spel
- 77 paradijs
- 79 zijtak van de Elbe
- 80 liefdegod
- 82 nakomelingschap
- 83 vochtig
- 84 pronken
- 85 lidwoord

VERTICAAL:

- 1 godheid
- 2 zelfingenomen
- 4 bijwoord
- 5 voegwoord
- 6 ongekookt
- 7 gereed
- 8 vrouwenverblijf
- 9 Turksche titel
- 10 weefsel
- 12 maat
- 14 deel van een bed

- 16 roodhuid
- 18 handvatsetel
- 21 deel van leidsetel
- 23 voorzetsel
- 24 dorp in Overijsel
- 25 vochtig
- 27 geestelijke
- 28 verkleinwoord achtervoegsel
- 29 bedorven
- 31 lichaamsdeel
- 32 solide
- 34 Europeaan
- 36 voorzetsel
- 38 bedrag
- 40 ongebonden
- 43 liefdegod
- 45 betekenis
- 47 geneesmiddel
- 50 rivier in Italië
- 52 zwart
- 54 interval
- 56 natuurverschijnsel
- 58 zot
- 60 oude tijd
- 63 trotsch
- 65 onderricht
- 66 vertrek
- 67 voorzetsel
- 69 soort
- 70 gebak
- 71 schaaapkameel
- 73 gediensstige
- 74 boom
- 76 zangnoot
- 78 zangnoot
- 80 voertuig
- 81 zangnoot

OPLOSSING VORIG NUMMER

Eendekker, t, la, kern, a, ur, af, ga, ar, nood, l, borg, nes, ver, mee, es, boter, nn, l, bes, dos, t, kil, hes, r, i, page, a, ban, al, gal, a, d, i, rem, t, drie, m, s, ore, duo, a, duo, leg, m, na, Donar, ma, tam, som, dor, irls, n, prei, g, d, a, e, ja, in, e, Eger, ra, e, koorknaap.

Prompte bediening

Slager, doe me een plezier en sla die soep-beenen nog even beetje kleiner."
„Zeker, mevrouw. Jan, sla de beenen van mevrouw nog even in stukken.”

De afwijzing

Meneer, ik kom u om de hand van uw dochter vragen.”
„Prachtig! Jan, ga eens even mijn dochter roepen en zeg haar, dat de man die haar wil manieuren er is.”

Duidelijk

Vader en zoon loopen te wandelen. De jongen heeft van een struik een takje met bessen afgeplukt.
„Wat zijn dat, vader?”
„Dat zijn blauwe bessen, jongen!”
De jongen peinst er over na en zegt dan:
„Maar waarom zijn die blauwe bessen dan rood, vader?”
„Omdat ze nog groen zijn, jongen.”

Teekeningen: Ohm C.N.F., Fr. Piet

VOOR DE JEUGD

SJORS

VOORZITTER VAN DE REBELLEN-CLUB.

HEEFT 'N NIEUWE VRIEND!

DOOR FENNY DIET

